

CANCEL:
MARTIS B.
1717:

*

Zu Ob

Le

7

Q. D. B. V.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
DE
VOCATIONE DIVINA
NATURALI,

QVAM
SENSU AMPLISSIMÆ FAC. PHI-
LOSOPH. IN ACADEMIA LIPSIENSI

PRÆSES
M. FRIDER. GOTTLIEB. *Kranz/*
SCHKEUDITZ. MISN.

DIE III. FEBRUARII MDCCXIV.
PLACIDÆ ERUDITORUM DISQVISITIONI

SUBMITTIT,
RESPONDENTE
JOHANNE HENRICO FISCHERO,
GERA-VARISCO.
SS. THEOL. STUD. ET PHILOS. BACCALAUUR.

LIPSIÆ,
LITERIS ANDR. MARTINI SCHEDII.

DISERTATIO PHILOSOPHICA
DE
VOCATIONE DIVINA
NATURALI
CONSENSU AMPLISSIMAE FAC. PHI-
LOSOPHICAE ACADEMIAE LIPSIAE
P. R. A. S. I.
M. FRIDER. GOTTLIEB STUMPF
SOE. P. O. S. S. I.
DIE WÜRDE DER ADELTEN
PACIS IN REBUS DIVINATIONE
P. R. A. S. I.
JOHANNES HENRICH FISCHER
P. R. A. S. I.
IN THEATRO S. MARTINI PACIS ADR.
LIPSIÆ
P. R. A. S. I.

Lectori Humanissimo

S. & O.

PRo Cathedra Academica, ut haberem, de quo tunc
Inchyto Philosophorum Ordine post summos in
Philosophia honores mihi benevole imperitios,
tum Patronorum, quos deveneror, expectatio-
ne jubente, non inutiliter dissererem, oppido in-
cidit mihi jucundissima pariter ac utilissima de
Vocatione Divina Naturali materia, quam Germani per tritum
eloquendi modum: *Er ist dazu geboren; tacite quidem innuunt,*
nec satis tamen sepe apprehendunt. Ne vero dissertationis mee
rubrum, quod ea quidem de causa eodemque nomine insignitum,
est, barbarissimi aut me quoque pruritus novitatis quis insimulet,
autoritas B. Christiani Chemnitzii satis tutabitur; Cum enim B.
Virum haudquaquam lateret, non solum dotibus corporis & ani-
mi naturalibus, sed & propensione cujuscunque singulari Voca-
tionem Divinam Naturalem absolvi, receptum quasi omnium suf-
fragio Canonem libello suo de Instructione Ministri Ecclesie impera-
toris inseruit: Existimamus, naturalem istum imperum sive
proclivitatem ad aliquam facultatem & studium aliquid quasi
divini esse, & propterea ipsum ejuscemodi naturæ motum
& impetum, qui in liberorum ingeniis deprehenditur, habend-
um esse censemus, pro certo medio aliquo, per quod ve-
luti amico ductu unumquemque DEUS ad certam functionem

nem & hanc aut illam professionem VOCITET. l. c. p. 8. *Qua Autoritate Langius etiam nixus, verba maxime ponit consonantia: In donis naturalibus maxime connatis latitat Vocatio DEI, quam NATURALEM vocant, cum sine dubio ad id quisque a DEO sit destinatus, ad quod ipsi DEUS vel proportionatas vel singulares concessit animi corporisque dotes. in Suppl. ad Theol. Mor. Baieri p. 121. Sed cum tela etiam praevidem, quae forsitan vibrari queant ad nigrum, quod vocant, destruendum, in quo subinde praesuppositi, dari ejusmodi vocationem Divinam Naturalem, quae sit decretum in DEO; hoc scuto ea excepisse preliminariter sufficiat, quod, quia tota Natura in esse, fieri & operari a DEO dependet, nec adeoque convenienter suae naturae (sensu innoxio sumtae,) vivere, nihil aliud esse possit, quam sequi DEUM. Vid. Lips. Stoic. Philos. Lib. II. disp. XVI. necessario praesumenda sit voluntas DEI, uniuscujusque dotes & propensionem naturalem ad suum finem destinans, quae ut in tempore se habere deprehenditur, sic ab aeterno fuisse adparet, eamque Decretum ideo, destinationem subjecti per certa media ad aliquem Terminum alias denotantem, appellari posse exinde liquido constat. Quae tamen omnia cum ceteris in hac Tractatione sub Praesidio Summi Numinis pace Tua, B. L., susus persequemur. Vale!*

I. N. J. A.

DEFINITIO.

VOCATIO DIVINA NATURALIS est decretum DEI, qua per indolem atque dotes suas cuique natura inditas & annexam peculiarem propensionem eam ad certum & illis proportionatum vitae genus aut officium destinat, ut illas excolat, ad hoc vero in societatis salutem atque Divini Numinis gloriam se rite applicet.

AXIO-

AXIOMA I.

DEUS. *suam cuique indolem atque dotes natura indidit.*

SCHOLION. Quum in hac tractatione, prælibata, quantum satis erat, de definito ejusdemque generis materia, dotes naturales necessario primum sibi vendicent locum, ac proin magnam Themati lucem affundere videantur, sicubi iudicii nervis altius defixis eas indagare, atque ad præsentem animum revocare velimus; non dubitabimus, paulo prolixiori explicationi inhærere: ita tamen ab ambagibus nobis temperandum erit, ut, quoad ejus fieri potest, ad Definitionem, Divisionem, seorsim Causas, subjectum & adjuncta quadam & finem, omnia reducamus. (I.) DEFINITIO: Dotis autem nomine eas potentias naturales complectimur, a Deo benigniore naturæ cujusvis superadditas, quibus aptiores & præstantiores sunt ad hoc vel illud agendum. Ubi citra omnem vocum investigationem grammaticam hîc non necessariam, generis loco potentiam seu facultatem naturalem ponimus, ad differentiam habituum, Aristotelico sensu qualitatem acquiritam per modum potentiæ subjecto firmiter inhærentem importantium. Thomaf. Log. c. XIII. tum ad contradiſtinguendum has dotes habitibus extraordinarie infusis & citra vires naturæ communicatis, qualis fuit respectu corporis. v. g. Simsonis robur, respectu vero animi v. g. *θεομυσία*, qua Prophetæ & Apostoli, cætera quoad majorem partem rudiores, multis aliis, quanquam insignibus naturæ dotibus exornatis, palmam cognitionis atque scientiæ præripiebant, utpote, quæ supernaturalium dotium numero accensenda veniat. Unde vel exinde liquido constat, dotes naturales auræ divinæ particulæ male a Stoicis insigniri nomine. Lipsius Lib. II. Stoic. Philosoph. Disp. XVII. Præterea differentia, qua, prout ex definitione liquet, naturæ superadditæ sunt, & in aptitudine connata hoc vel illud facilius tractandi consistunt, reliquas facultates corporis ac animi ab his dotibus discernit; Quanquam enim facultas, intelligendi & volendi, eundi, &c.

remote ad studia & artes tractandas faciant, tamen quo facilius id fiat, proxime concurrunt hæ dotes. Unde eas Possevinus, ingenii inprimis, per Indolem certam definit, *quas facile res aut artes addiscuntur*. Tr. de Cult. Ing. C. X. (II.) DIVISIO. Hæ igitur dotes, quatenus certo subiecto inherent, duas sedes habere deprehenduntur, & respectu harum in dotes corporis ac animæ dispescuntur. Ad corporis itaque dotes ratione sensuum externorum refero nativam oculorum aciem, integritatem vel etiam perfectionem auditus, gustus, olfactus & tactus: Et quanquam horum perfectiones exigui usus esse videantur, eorundem defectus tamen, qui sæpe in quibusdam hominibus obtinent, multum difficultatis iis studiis perficiendis faceffunt, quibus horum perfectione vel ad minimum integritate opus est.

Ratione quoque cæterarum corporis partium habita, suo jure etiam in censum dotium redigi meretur vox sonora atque distincta, membrorum apta atque concinna dispositio, quam Barclajus in Gallis tanquam peculiarem naturæ felicitatem prædicat. Icone Animorum c. III. p. 90. Et tandem Temperamentum non infelix, quatenus exinde agilitas, decor, robur & sanitas corporis dependet.

Ad animi vel ingenii late sic dicti dotes pedem promoturus, in intellectu statim deprehendo dotes memoriæ, Ingenio & Judicio superadditas atque congenitas, quæ Epicteto *Φύσις*: cap. 36. Enchirid. *ἐν Φύσει καὶ ἐν δαίμονι* Stoicis, test. Morhoff. Polyhist. Lib. II. c. I. De Delectu Ingen. Minerva, Poetis, Genium Barclajo Lib. cit. I. p. 35. Germanis: *Ein guter Kopf*; dicuntur. Quo circa etiam apud Græcos frequens appellatio in Concreto est *ἰσχυρότης καὶ ἰσχυρά* test. Possæv. de Cult. Ing. c. XX. Harum autem memoriæ dos facultas est, ideas per sensus oblatas celeriter apprehendendi, discriminandi & retinendi; Ingenii, hos e memoriæ penu depromptas ideas venuste componendi; & denique Judicii has Ingenii compositiones in ordinem redigendi atque sensum veri & falsi eliciendi: Quibus tamen adhuc accedit Naturalis ad peculiariora studia vivendique certam genus propensio, quæ cum

a voluntate citra representationem & determinationem intellectus statim a puero sese exferat, hominem calcitret ac extimit, loco nutus DEI habenda est, efficaci homines ad certa studia flectentis obsequio. Qua de propensione Barclajus: *Non vano aut dissimulare impetu*, inquit, *sua quemque natura abripit in studia, ad que potissimum factus est* l. c. p. 33. Quæ propensio tamen, si vera & divina sit, examusim respondere debet intellectus dotibus: Unde pergit Barclajus: *Inventus, ad eam potissimum partem divertit, cui diligenter excolenda idoneam mentem genitumque acceperat*. l. c. p. 35. III. CAUSÆ: Sub examen jam revocaturis, causas dotium corporis ac animi, DEum, ut datorem omnis bono, ita & horum bonorum in homine esse Causam Efficientem, primam & supernaturalem, statuendum erit; cujus eo magis persuasi sumus, quo minus diffiteri possumus, vel rationem etiam sibi relictam non posse non sibi de DEO Entis perfectissimi conceptum formare, a quo ideo omnis perfectio expectanda sit. Quo circa etiam apprime Jamblichius: *Θεία, inquit, αἰτία, ἀρχή, τέλος μέσον, ἧς δὲ ἀντίθετος τῶς μέλλοντας ὑδαμονέουεν* cit. Westhusio Comment. ad Plutarch. p. 49. Quod si vero quæretur: an specialis concursus DEI efficientis ad producendas in hoc vel illo homine dotes singulares requiratur, non est, quod ambigamus: quod si enim extra omnem dubitationis aleam positum est, naturam contra Intentionem DEI in deterius ruituram, nisi peccantem sepe DEus alio disponderet, necesse est speciali quodam concursu DEum illi succurrere, ac certis quibusdam hominibus, pro miranda sua bonitate naturam obstetricem largiri, quam communi naturæ cursu novercam fuisse experturi. Accedit, quod ex varietate dotium ratione subjectorum invicta neclatur consequentia: Quod si enim sensus edocere poterat, liberos iisdem parentibus prognatos, eodem temporis articulo & fatos & in hanc lucem editos, miramur tamen dotium cœterarumque qualitatum varietate conspicuos sepe esse, sole meridiano cœcutire is merito diceretur, qui perhistratis huiusce phænomenis mentis oculorum acie perspicere non possit, subsuisse causam supernaturalem, quæ

τανα

tam efficaciter quam speciauter in horum naturam influxerit, ut iis, quæ eandem depravare poterant, sublatis; tam animam quam corpus plane diversis, iisque expectatione melioribus donis instruxerit. Quæ cum alia sit nec esse possit, nisi DEUS, haud tamen eo extendendum est, ut semper immediate & specialiter influendo agat, ut potius suas sibi subordinatas causas, quarum proxime mentio injicietur, libere agnoscat. Prima Causa itaque enucleata, commoda satis occasione ad Secundas seu physicas erit transcendendum. Quarum tamen alia remota alia proximæ sunt. Remote huc influunt Parentum corporis ac animi constitutio seu rotundus Temperamentum, ut nullum dubium sit, quin dotes corporis ac animi Temperamento Parentum ut plurimum debeamus. Exinde quoque subnatum tritum sermone proverbium: *Der Apffel fällt nicht weit vom Stamme*. Nec est, quod regeas, alio sæpe Temperamento, aliis moribus atque Inclinationibus, quam Parentum sunt, liberos sæpe prognasci; concedendum quippe id ducimus ambabus manibus, si cubi hæc causa ab aliis in operando intercipiatur vel DEUS semina Parentum contra communem cursum naturæ ita disposuerit, ut seminatam necessario Heterogeneum prodeat. An vero ideo sequatur, Parentes certis mediis a Calvidio Sæto in Callipædia sua temere ministratis, posse sapientes liberos edere, id merito Morhoff inter vigilantium somnia retulit. l. c. Inficias interim iri nequit, Parentes sæpe in culpa esse, ut liberi nullis vel saltem exiguis corporis ac animi dotibus conspicui ipsis nascantur; id quod tum eorum intemperiei & luxui adscribendum est, unde fit, *ut crassius corpus plerumque Spiritus stupidiore. In liberos a se genitos transmittat.* vid. Morhoff. l. c. Quæ etiam causa fuit, ut Diogenes, conspiciendo puerum naturæ dementem: *Puer diceret, Pater te ebrius seminavit*; tum impressioni maternæ, quod multa edocent exempla, forte imputandum.

Ordinem præterea quoque causarum remote, quamvis impari gradu huc influentium aura exterior, quæ ratione Climatum variat, ingreditur. *Quedam enim gentes a celo*

ita

ita formate sunt, ut propria morum unitate sint conspicua, vid. Petr. Gregorium Tholoz. Lib. IV. de Republ. Unde quod imprimis sibi datum esse credidit Barclajus, ut in animos cujusvis fere populi investigaret, in omni gente tandem deprehendit quandam vim inconcussam (quam Buchner. in not. de Ingenii dotibus explicat) quam hominibus pro CONDITIONE TERRARUM, in quibus nasci contigerit, sua fata dividerunt. Qua de causa sæpius cujusdam Spiritus mentionem facit, qui singulis regionibus proprius, nascentibus habitum & cupiditatem statim ingeneret. c. II. p. 68. fq. An vero eoque procedere liceat, ut constellationi Natalitiæ tanta influendi efficacia attribuenda sit, ut exinde certorum uniuscujusque eventuum auguria peti queant, id, quod orbitam atque spheram dissertationis nostræ excedit, intactum aliorumque curiosæ disquisitioni relinquimus. Etsi autem in vulgus notum sit, eos, qui studiose astra contueri assolent, certissimos non solum ex adspectibus infanti nato vitæ generis mortisque eventus, sed & cuique Planetæ peculiarem influendi vim in concepti vel concipiendi infantis corpus & animam præbeant, & imprimis Mercurium ingeniis, Saturnum Judicio & Memoriam &c. succurrere non dubitent. Morhoff. l. c. tantum tamen abest, ut eventus, nisi quandoque per accidens, responderit promissioni, quam sæpe creduli Parentes magno applausu exceperunt, quin potius hos hiantes delusos esse, illos vero turpiter se dedisse, multitudinem exemplorum comprobari potest. vid. Tr. ante paucos annos editum, cui tit. Mr. Oufles seltsame Einbildungen.

Proxima denique optimo jure Temperamentum ipsius subjecti, cui Dotes inhærent, dicitur. Nam quod prolixè probavit Galenus in libro, *quod animi mores sequantur Temperantem*, id non solum ad intellectus facultates facile applicabile est, sed etiam ex multis phænomenis se nobis objicientibus evictum dari potest. Et quo propius ad rem accedamus, ut plurimum Phlegmaticum Temperamentum memoriam tenacem, Sanguineum ingenii vivacitatem, Melancholicum judicii aciem parere videmus. conf. diff.

diff. Dn. Stahl's de Temp. Physiolog. Physiogn. enucleato, recusa 1707. Halle. Et quo magis inde hæc Temperamenta inter se permixta sunt, eo magis has dotes in uno eodemque subiecto mixtas esse deprehendimus, quanquam una earundem, perinde ut Temperamentum, principatum sibi arroget. Et quamvis adeo non liqueat, quomodo Temperamentum in animum imprimis influat, ut ad illius constitutionem anima se componat, & tam amice cum eodem conspiret, res tamen oppido manifesta est, ut nec Carthesii oculum effugere potuerit, cum ad tres causas relaturus ingenii diversitates, mentionem Temperamenti injicit, quamvis suo iudicio etiam constitutionem Cerebri his subjungat. Tr. de Homine. Nec inde quoque abluunt Plato & Posselinus, quorum primus inter causas divinas & humanas medio loco naturales, *Elementorum* sc. & alimentorum collocat; alter vero, *ingenium*, inquit, *existit e quatuor primarum qualitatum Temperatura, calida, frigida, humida, & sicca, unde & varietas ingeniorum prodit.* l. c. c. X. Quo circa etiam, quominus Temperamentum ex classe causarum dotium naturalium, respectu animi exturbandum est, eo magis in corpus influere, ejusdemque dotium causa dici meretur. Hinc fluere arbitrer, ut, qui Phlegmatico Temperamento laborant, inepta & segnia ad actiones membra asferre dicantur, quum e contra, quos alma naturæ parens cholericæ sanguineo dotavit, non solum cuivis labori perferendo haud impares, sed etiam magna molientes existant. Cæterum Educationem, quæ p. nutritione p. informatione absolvitur, & ab aliis causis quoque annumeratur, merito omittimus, quia non tam ad constitutionem, quam elaborationem dotium facit.

(IV.) SUBJECTUM. Ad subjectum enucleatius ponderandum nos accingimus. Ubi non diffitemur, haud parem omnibus contingere felicitatem Naturæ, nec cuivis adeoque licere adire Corinthum, sed bonus hic rerum omnium promus condusque non omni has delicias indulsit, sed ut figulus ex argilla vasa honoris & contumeliæ fabricat, sic idem quoque per excellentes concessas dotes, quosdam ad fasti-

fastigia honorum evehit, quosdam vero in pulverem & squa-
lorem per denegationem earundem projicit. Quod si quo-
que causa *προκαταρκτική* sciscitanda esset, cur naturæ dese-
ctus, quos peccans natura in hujus vel illius corpore vel a-
nimo reliquit, non correxerit, forte in justitia ipsius qua-
renda esset, qua pœnas, quas vel tota Natio, Patria, in
quam certe graviore pœnæ non inferuntur, nisi cum ipsi in-
fantes, Stupidiores & hebetiores nascuntur, vel parentes, vel
ipsa subjecta per pravissimam a DEO sorte malam applicatio-
nem dotium promeruerunt, jam tum in anima quam cor-
pore luant. Interim tamen *nullo defuit DEUS tempore,*
quin edere sneret argumenta ingenii, quo ad bonum publicum
uti vellet, nisi id peccatis alio rueret, ut verba Huarti mea fa-
ciam. Scrut. Ing. c. XIII. ubi & exempla allegat, qui a primis
statim annis indicia bonæ mentis ediderint. c. XIX.

Has vero gazas dotium Naturalium non so-
lum invirorum, sed & sexus sequioris animis latita-
re reclusas adeoque etiam *feminas sæpe*, phrasi Barclaji,
in ipsis naturæ divitiis conceptas esse, nemo temere negabit,
nisi qui sensus certitudinem ejurarit omnem. Et quod de
Fulvia aliquando Vellejus Patercl.: *Virilis animæ feminam,*
nihil præter Muliebri corpus gerentem fuisse, testatur Lib. II. c.
74: vid. proluxe Petr. Gregor. Tholoz. Lib. VII. c. XI. Sect. 70-
78. de Repl. id ingenii venustas, memoriæ tenacitas & judicii
acumen per discursus palpabili indicio se exferens compro-
bat. Et si quandoque doctrinæ lima expoliretur intellectus,
nescio, quam præstantiam pleno jubare exsplendescentem
repercussurus esset. Nec proin adeo absurdum est, statuere,
utique & eas posse suo modo hæc semina excolere, licet
nostra ætas & Reipublicæ conditio eas ad acum & colum &
quæ rei familiaris sunt, recte damnet, ne forsitan publicis
admotæ muneribus Imperium quoque domesticum sibi ar-
rogent, vel ex incommoditate, qua vel uterum gestando vel
pariendo vel lectis & privatis parietibus inhærendo per sex
hebdomadas ne quidem rebus domesticis rite præesse possunt,
Respublica detrimentum capiat. vid. proluxissime pro & contra

tra disputantem Petr. Gregor. Tholoz. l. c. (V.) ADJUN-
 CTA: Nunc ultimo quoque dispiciendum erit, de Ad-
 junctis Dotium Naturalium, quorum quidem principem sibi
 locum vindicat necessitas, non quidem absoluta, sed relati-
 va seu hypothetica, quatenus nimirum nemo absque debita
 harum ope ad quascunque artes aut studia turgidis velis ad-
 spirare potest. Et qua ratione militibus hostem vincere, at-
 que affectatam reportare victoriam negatum est, nisi & in-
 structi sint armis, quibus juncto contra se umbone phalan-
 ges eludere, atque his de consecranda victoria spem facere
 queant; sic nec is in artibus vel studiis absque armis ex di-
 viti naturæ armamentario depromptis difficultates & ancipites
 eorum pugnas depugnare, atque vincendo ad metam
 sibi præfixam collimare haud facile poterit. Quod ipsum
 vel exinde manifestum est, quia institutio & doctrina sine
 Natura sit quiddam mancum ac mutilum, & venatum invi-
 tos proin ducere velle canes dicendus esset, qui quendam
 absque debita indole ad professionem seu vitæ quoddam ge-
 nus præparare allaboraret. Quod ipsum Quintilianum movit,
 ut statueret: *Nihil præcepta atque artes valere, nisi ad-
 juvante Natura, nec præcepta ei, cui deerit ingenium, non magis,
 quam agrorum cultura sterilibus terris. Natura quippe
 Duce utendum est, hanc ratio observat, hanc consulit.* Seneca
 de vita Beat. c. VIII. Hinc etiam Gerhardi Vosii sententia
 mihi non adeo placet, concedentis quidem in sapientie stu-
 diis multum etiam solam Naturam valere, seipsum tamen quasi
 reprehendentis, cum subjungit, *ars vero est Dux certior.* Li-
 bello de cognit. sui ipsius p. 7. Et sicuti terræ nullam fertili-
 tatem habenti nihil optimus agricola profuerit, sic nec ex in-
 genio, quod stupidum ac sterile natura reliquit, expectati
 fructus erunt metiendi, quamvis uberrimo doctrinæ flumine
 inundetur. Quum e contra quidam ex hominibus egregi-
 am sortiti indolem, adea, que tradi solent, sine magno Ma-
 gisterio perveniant. test. Lipsio de Const. Lib. II. Diff. X. Et
 nullo non tempore fuerunt, qui ad varias artes liberales Me-
 chanicas, Statutariam, Graphicam, Mathesin, Poesin, Chi-
 rur-

ringiam quasi a natura facti, ut ipsi alias simplices, nullis usi doctoribus, ipsos artifices superarent. Morhoff. Lib. I. c. XII. Ab-
 s^ona tamen merito collectio esset habenda, si a comparativa
abovvaula proficiendi illius, quem non omnimoda dotium
 præstantia præditum esse vides, ad absolutam negationem
 profectus faciendi concludere velles, nam, quod taceam,
 in nullo se naturam adeo frugalem & parcam exhibuisse, ut
 non saltim aliquali capacitate gaudeat, ita nullum quoque
 est dubium, quin summo studio rudiora ingenia exasciari
 possint. Quemadmodum nihil prohibet, quo minus culter,
 quamvis mutilus ac hebes continua cotis ope expoliri que-
 at. Unde, si forte contingat, ut *ivdaiuvoves* summa negligenti-
 a vel saltim non debita industria suas dotes excolant, alter
 autem, cui longe inferior obrigit naturæ felicitas, id indefeso
 studio refarcire satagat, non solum quodvis studium suo
 modo vincere, sed etiam optima ingenia multis parafangis
 inferiores relinquere potest. De quibus Barclajus asserit:
*Multi suæ imbecillitatis conscii, id conantur a laboribus impe-
 trare, quod natura negaverat, & assiduo cultu animum ita mi-
 tigant, ut deinde super alios emineant, qui ad magna feliciter
 nati sunt.* l. c. p. 318.

Ex NECESSITATE interea, hætenus demon-
 strata, patescit, inde sponte fluere, Utiliores esse dotes, quam
 quidem sæpe a multis habentur, atque sic earum PRÆ-
 STANTIAM inter notantiora Adjuncta esse referendam,
 præprimis si (VI.) FINEM, quo ultimo dotes ex intenti-
 one DEi tendunt, penitius excutere velimus, quem com-
 modius tamen haud, quam sequenti Axiomate includemus
 atque edocebimus.

AXIOMA II.

DEUS per indolem atque dotes suas, cuique natura inditas &
 connexam inclinationem eum ad certum aut proportiona-
 rum vitæ genus destinat.

SCHOLION. Procemium jam hujus veritatem
 B3 suffi-

sufficienter ab objectionibus vindicavit, unde illustrationis gratia tantum subjungam, eodem modo nos DEum obligasse & destinasse ad certum vitæ genus ac officium, quos scilicet non contemnendis ditavit naturæ muneribus, quam servum, cui egregia concediderat talenta, ut majora hujusmodi lucraretur, Matth. 25, 14. nec adeo adparet, quare DEus nolit dotes innatas in usus suos converti, quibus tamen pares sunt, cum præterea DEus & Natura nihil facere frustraprehendantur, sed omnia ad suos fines in Macrocosmo: (cur ni & in Microcosmo?) destinata sint. Quo tantum vero hoc Axioma, quod tres distinctas Notiones ambitu suo includit, distinctius capiatur, ob animi oculos (i.) ponenda sunt Media, per quæ destinat DEUS. Et licet antecedenti Axiomate multa de his in medium prolata sint, restat tamen adhuc scrupulus eximendus, an & corporis dotes mediõrum rationem subeant; Ubi ut affirmem, prægnans ratio suadet. Quanquam enim temere non contradicam, Vocationem Divinam Naturalem primario ex animi dotibus emetiendam esse, eò, quod non solum nobilior pars est hominis anima, sed etiam hujus indole artes & studia maximam partem perficiuntur, corporis dotes vero tum brutis communes, imo sæpe horum perfectionibus longe inferiores, tum sibi relicte ad destinatum a DEo finem adæquate haud applicabiles sunt: nihil tamen officit, quo minus eadem sint secundaria Media, per quæ DEus ad certum finem suum Subjectum destinet, & unde hariolari queat, ad quæ his instructus natura natus & vocatus sit, quia animæ operationes absque prompto ministerio corporis ejusque aptitudine difficulter succedunt, ac proin in arte vel studio dotes inter animi & corporis constans communicatio intercedat, necesse sit: nec, quo propius rem tangamus, ullo modo conjectandum est, DEum illum, qui corporis dotes non solum nullas habet, sed & multos naturæ in eodem defectus patitur, ad ejusmodi artem aut vitæ genus destinasse, quod corporis dotes tamen necessario requirebat. Et contra. Hæc dum meditor, opportune mihi Epicteti monitum confide-

ran-

randum obvenit, qui in Enchiridio suo magni hæc ponderis verba ponit: τὴν σιαυτῆ φύσιν κατὰ μαθεῖ, εἰ δύνασαι βασιλεύσαι, πένταθλα εἶναι βέλει, ἢ παλαιστῆς; ἴδε ταυτῆ τῆς βραχυϊστας τῆς μηρῶν, κατὰ μαθεῖ. ἄλλο γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε. h. e. *Naturam tuam explora, utrum ferre possis: Quinquercio vis esse aut Palæstrita? Brachia tua intuere, femora considera, nam aliud aliud causa peperit. c. XXXVI.*

(II.) Jam Terminum ad Quem, certum scilicet vitæ genus aut proportionatum officium, ad quod DEus unumquemque destinat, penitus inquirendum sumo. Et primo quidem hoc, quod ad illud proportionatæ requirantur & ducant animi dotes, probandum est (α) ex natura dotium, quæ sibi non convenientibus studiis vitæque diversis a se generibus una applicari non permittunt. Cum enim unicuique ingenio summo in gradu una tantum disciplina respondeat, recte concludit Huartus: Unde se variis dedere disciplinis ingenia distrahit. l. c. Cap. XXI. Dotes quoque naturales, cum sint instar clavium, quibus singulis quascunque referare fores negatum est, merito de iis dicitur, id quod est apud Poëtam: Non omnia possumus omnes, nec adeoque ex intentione destinantis DEi nisi uni saltem studiorum generi aut artium palmario applicandæ sunt. Qua in parte Barclajus mentem meam ulterius explicabit, cum dicit: *Quos ad vitia artificia ignobilis indoles ducit, ù destinatam sibi artem monstrantibus satis agnoscunt; tum quibus potior militaris disciplina; tum quos ingenii vigor sive Musis sive negotiis dicavit; omnis denique species animorum in suam tribum adoptatur præcunte natural. c. p. 35.* Idcirco etiam suadendum, ne temere ex omnibus aliquid discamus, cum experientia testetur, multos hac ratione tandem nihil didicisse. Præterquam ergo, quod *intemperantiæ species est, plus quam satis est, scire velle.* Senec. Epist. 89. ex hæcenus dictis liquet, neminem variis sese studiorum tricis implicantem posse ad summa cognitionis fastigia scandere, cum uni se totum mancipasse studio vel arti excellentiam magis proficuum & consulendam pariat. Quanquam non absolute prohibendum sit, quominus

nus alia quoque studia commoditatis ergo elaborare quis possit, dummodo cum ejus dotibus non e diametro pugnent, vel horum applicatio societatis tranquillitatem turbet. Et hæc ipsa (β) vetat, ne variis vitæ generibus nos consecremus. Quemadmodum enim *πολυπραγμοσύνη* pestis est, corpus Reipublicæ misere infestans, ac circulos illius maxime turbans, sic ordinis quoque DEUS non potuit non unumquemque ad certam functionem destinasse. Quod ipsum etiam ex propensione naturali nobis diducendum reliquit, quæ si vera nec affectata est, uni & dotibus convenienti studiorum generi dedita est vid. Ax. I. Ne vero confusum nobis conceptum de his vitæ generibus aut officiis affricemus subordinatæ ipsis species probe pernoscendæ sunt: Quippe cum ex communi sententia artes sint vel liberales, quæ disciplinas, tum superiores, Theologiam puta, Jurisprudentiam & Medicinam, tum inferiores, Philosophiam Realem & Instrumentalem complectuntur; vel Mechanicæ, quæ res p. ex Regno Minerali p. vegetabili p. animali pro objecto habent; vel Rusticæ, quæ agrorum, pecorum &c. cultura consistunt, non incommode vitæ genera subdividuntur in ECCLESIASTICUM, POLITICUM & OECONOMICUM, quod ad ea hæc artes ex intentione vocantis DEI tendunt. Qui paulo accuratiorem liberalium inprimis artium ideam desiderat, adeat Lehmanni Comment. Mor. de Mutat. Stud. §. X.

(III) Actum quoque Destinationis seu Vocationis Divinæ ad artes seu hæc genera vitæ rimari cum juvet, statuendum est, non eundem absolute, quasi DEUS absque respectu indolis, vel etiam hominis determinata cultura ejusdem, hominem ita destinasset, ut non possit non ad destinatum sibi vitæ genus se applicare, sed ex hypothesi fieri. Cum enim Vocatio Divina Decretum sit, quod destinationem Subjecti per certa media denotat, experientia quoque innuat, multos a benigna natura optime dotatos ingenii desidia vel aliis causis ita se corrupisse, ut per omnem vitam finem a DEO his intentum fefellerint, consecrandum est,

est, Vocationem DEI nullam hominibus inferre necessitatem, sed potius hos obligatos esse, se ipsos ad nutum DEI propria voluntatis determinatione componendi. Quod probe contra Stoicos notandum, qui fato, uti omnia, sic cujuscunque studia & fortunam subjiciunt. In scenam hic imprimis prodeat Seneca, qui non solum *fata nos ducere, & quantum cuique, restet, primam nascentium horam disposuisse arbitratur. c. IV. de Provid.* Sed & quamvis inquit: *Fatum est, ut hic disertus sit, sed si literas didicerit*, suam sententiam emollire videatur, obdurat tamen rursus animum, addendo: *Ab eodem fato continetur ut literas discat.* quæst. Nat. Lib. II. c. 38. A quorum itaque partibus ne stemus, id quoque vetat, quia posita fatali necessitate libertas tollatur, & homines in bruta convertantur, necesse est. Discedendum proinde potius in eorum sententiam erit, qui certas conditiones Vocationis Divinæ negotium ingredi censent, & culturam dotium imo & fortunæ bonorum conditionem huc referunt. Vocat DEUS præterea non EXCLUSIVE: quasi Vocatio externa, qua per illos, quibus jus vocandi in his terris legitime commisit, habiles ac capaces personas vocat quocunque modo e foro Ecclesiastico sit proscribenda, quod contra Fanaticos his temporibus, quibus non exigua pars hominum, perinde ut Arriani ævo miratur se esse fanaticam, probe probeque notandum est; cum Anabaptistis temere statuendo, fatorem & futorem posse absque Vocatione externa publice docere, si Evangelium intelligant, allegati & satis superque confutati a Calov. disp. de Voc. Min. Eccl. Vitemb. 1675. nam ut ta- ceam luculentissima Scripturæ dicta cum hac sententia pugnantia & eandem penitus evertentia, verendum est, hæreses quam plurimas inde orituras, illud ipsum turbas datum, atque Privilegium, Vocandi Ministros a DEO Ecclesiæ concessum, periclitaturum esse: Sed potius contrarium tenendum est, atque ex hætenus dictis concludendum INCLUSIVE Voc. Externæ adæquatam constituere vocandi actum & NECESSARIAM omnino esse Vocationem Divinam Externam, nostris temporibus imprimis, ubi nulla vocatio

Extraordinaria interna, in sensu fanatico, nullatenus expectanda est. Interim hac occasione arguendi sunt illi, qui nimio ausu ad Vocationem suam Externam provocant, eamque Divinam esse jactant, cum forsitan non per casus obliquos sparta ipsis demandata sit, licet nullis dotibus, muneri Theologico administrantibus & capacitate præditi, nulla vocatione naturali ducti sint, sed potius ut sus Mineravam, sic illi studium Theologicum amplexati fuerint. Quos Carpzovius etiam harum circumstantiarum respectu ponderose admonet: Ne temere Vocationi externæ confidant, quippe quæ hoc casu sit illegitima & nulla Defin. Consist. Lib. I. Def. LXII. §. 7. Illi scilicet *sunt gigantes isti, qui cum celo pugnant*, quomodo huc applicat Cicero de Nat. Deorum: Illi sunt, qui, ut cum Morhoso loquar, ultra naturæ opificem sibi sapere videntur, atque fata in ordinem redigere audent.

CONSECTARIA.

I. E. *Ex dotibus cuique commatis seu indole animi omnium optime cognoscitur, ad quod quisque vitæ genus aut studia a DEO sit vocatus.*

SCHOL. In superioribus sufficientia prelibamina hujus propinavimus Lectori, quare hujus consecrarii explanationi non multum immorabimur, id saltem hac occasione dabimus, qua ratione indoles cognosci queat. Et hic persuasum est, non tutiorem esse viam, quam si effectus ejusdem indagemus. Licet enim, qui a priori rem tentant, & potius in causas, quas supra memoravimus, inquirunt, positis omnibus ad influendum requisitis ad constitutionem dotium rite concludere queant, cum formidine tamen oppositi semper relinquuntur, anne forsitan vel in causis determinandis vel etiam in applicatione earundem ad certum subjectum deliquerint. Accedit, quod influentia DEI specialis non omnium oculis sit exposita, & ejus ignorantia vel ædipum fallere possit. Nec etiam sumendum est, ex manuum lincolis uniuscujusque dotes propensionem & fortunam cognoscere velle, quod Chiromantes tamen plus quam ausu sacrilego expe-

experiri non erubescunt, cum nulla hic tanquam causæ ad suos effectus vel etiam effectus tanquam ad suam causam intercedere videatur ratio, nisi forsitan eò omnis pia eorum fraus tendat, ex aliorum manibus non tam his, quam sibi dotes h. e. munera promittendi. Et quid opus est, turbido causarum fonti sese immergere, cum limpidius ex effectuum rivulis hauriantur, eò, quod nemo has dotes facile disimulare soleat, & statim a pueritia simulare nescia sese tota in dolens exferat. Hinc fit, ut, quos natura memoriæ tenacitate exornavit, non solum ea, quæ semel audiverint & viderint, apud alios dudum oblivione sopita, memoriæ altius infixæ feliciter deprimere, sed etiam leves circumstantias quascunque ad non intermorituram sæpe reminiscenciam custodire queant; Ingenii vero leporem ex ludorum variorum non inepta inventione edant, & denique Judicii acumen in dijudicandis suorum Commilitonum actionibus emineat; Quamquam sæpetamen ob ignorantiam principiorum vel etiam ob affectus congenitos intellectum præcipitent, ut iudicium in ἀραξίαν ruat. At vero non tantum ad actiones eorum est attendendum, sed & ultro sæpe provocandi sunt ad sermonem nobiscum vel aliis conferendi: nam loquela est ἀξιόπιστος non solum affectuum, sed & animi dotium proditor. Hinc etiam patet, quare Socrates maverit Juvenes LOQVI audire, quam cū Pythagora per quinquennium ipsis silentium imponere, ratus scilicet, eos vel potius eorū indolem se sic clarius posse videre; Licet nec Pythagoras suo in indaganda cujusq; indole defuerit officio, cum iis, qui ab ore ejus studii gratia pendere vellent, arithmetica proponeret, quia sic æque memoriæ ac Judicii capacitatem commode cognoscere poterat. Teste Possævino Cap. XIX. Non vero major difficultas, quam quidem in propensione cognoscenda sese nobis objicit: Quum enim a primis annis statim præiudiciis innutiamur & quamprimum actum sentiendi reflexum saltem accepimus, mulieres illæ, quibus cura nostri demandata est, eas artes & studia nobis commendent, iisque aures nostras demulceant, quæ quidem suo iudicio nobis convenire arbitrantur, vel ex quorum cultura infanti nato honores, lucra, & commoditates promittere possunt,

paulisper affectus dominans exurgit, & propensionem a DEO natura inditam a scopo suo deflectit. Quæ difficultas tamen tunc superatur, quando ad dotes corporis ac animi attendimus, & num propensio vividæ uniuscujusque facultati respondeat, probe dispicimus. Hujus loci præterea quoque esset, specimen exhibere, quænam imprimis dotes huic vel illi studio aut arti convenient, ut judicari possit, ad quam quilibet vocatus sit; sed veriti, ne ob innumeram fere artium & studiorum copiam hic effundendam metam disertationis transiliamus, quasdam saltem horum speciem in relatione ad suas prærequisitas dotes proferamus. Sic Theologia memoriæ & judicii dotibus primario perficitur, corpore tamen suas dotes, ut sonoram vocem, oculorum auriumque integritatem & in genere sanitatem his subministrante; Ex his phænomenis facile cognoscendis recte colliges, eum, his præditum, ad officium Ecclesiasticum interna DEI vocatione destinatum esse: Unde huc respiciens Gisbert Voëtius tandem concludit: *Vocatio interna clare agnoscitur ex donorum ad illud munus idoneorum collatione.* Polit. Ecclesiast. P. II. Lib. III. Tr. I. c. I. Ars Medica cum indolem primario requirat Judicii ingenio maritatam, & debita corporis præstantia non destitutam, quod illis inexploratum non est, qui huic se suaque studia litant, is demum huic natus esse creditur, cui DEUS hæc requisita præ cæteris indulgit; Et tandem ad Jurisprudentiam nutus DEI eos ablegasse videtur, quibus nulla intellectus dotium deest, sed omnes sua vivacitate gaudent. Hinc argumentatur Barclajus: *Absolutum illud esse ingenium, quod ad Rempublicam factum sit.* c. X. p. 316. Et in primis imaginatione aliis præstare debere Causidicos, quod simulatione quadam opus habeant, rite judicat Morhoff. l. c. p. 359. Cæterum, quibus specialibus disciplinis quælibet indoles attribuenda sit, meo loco Huartus breviter exponat, qui memoriosos Theoriæ Legum Theologiæ Positivæ, Naturalis & Moralis Philosophiæ; ingeniosos Poëseos, artis pictoriæ, &c. capaces esse arbitratur. c. XIII. In genere tamen hic monendum, in Vocatione Divina Naturali sciscitanda uno oculo quidem ad dotes, altero vero etiam ad inclinationem esse respicien-

ciendum, quæ, si cum intellectus & corporis facultatibus con-
spirat, divina, ac acus magnetica loco habenda; quæ non so-
lum voluntatem trahit, ad quæ studia se componere debeat,
sed & aliis quasi indice digito monstrat, quo DEUS vocaverit.

II. E. *Salva conscientia quis a studio aut professione alia desiscere potest, cui se non natum vider.*

SCHOL. Hoc non solum tangit eos, qui simpliciter nefas esse ducunt, a quocunque opere seu studio semel inchoato retrahere manum, sed in primis etiam illis opponitur, qui a Theologia salva conscientia deficere posse neminem statuunt. Et quanquam hac ratione eos excusandos esse non censemus, qui naturæ bonitate studio conjuncta, sufficientem rerum Theologicarum apparatus sibi acquisiverunt, ut multorum salutem hujusmodi lucrari queant, postea tamen Promotionem desperando vel feliciorum successum in aliis studiis vana persuasionem sibi promittendo, ad aliorum castra transeunt; eo tamen casu, quo quis vanitate aliorum inductus absque debita indole Theologiam excultum ivit, non solum licitum, sed & præceptum est, ut hoc studium cum alio ad suas quasunque facultates magis proportionato commutet, nisi vocanti DEO reluctari, & rei publicæ oneri, terræ ponderi esse velit, cui adhuc tolerabilius est, talentum prorsus defodisse, quam absque debito fenore, cum onere tamen ut plurimum conjuncto in sinum ejus reposuisse. Et quæ quæso expectatio successus non teneat ejus, qui invita Minerva res sacras tractare pergit? Ego puro, eum non Theologum, sed Matæologum, non Oratorem Ecclesiasticum, sed impudentem postillatorem esse evasurum, atque tandem aliis studiis se inhabilem esse facturum, eodem modo, quo ex insito arbori ramo, qui naturæ stemmatis non convenit, non tantum nulli fructus expectandi sunt, sed naturalis etiam arboris luxuria efflorescendi & fructificandi evanescit, & tandem prorsus arida relinquitur. Et quanquam libenter concesserim, concatenata industria id quoddammodo posse consequi, ad quod natura sufficientes vires dedisse haud visa est, vel ejus facultates exiguum reliquum habent, tamen, perinde ut *ἡθελόθεντια*, præter intentionem DEI quoddam studium sibi selegisse, ipsi abominatio-

ni est, cum contra quidam, DEum per indolem ad proportionatum officium vocantem secuti, non solum gratiosam ejus assistentiam experti sunt. sed & ad excellentiores perfectionis gradus pervenerunt. vid. pluribus Dn. Joh. Jac. Lehmannum cit. §. XXX.

AXIOMA III.

Qvisque debet dotes sibi inditas excolere.

SCHOL. Velle DEum, ut studio indefesso suam quisque indolem elaboret, hoc inter alia argumento est, quia nulla potentia naturalis ad obeundam artem vel Professionem adæquate sufficit, nisi habitu per crebras exercitationes acquisito adjuvetur, nec natura sibi soli relicta absque doctrina omnem rem perficit. Unde Cicero male sentit, cum: *Cæterarum*, inquit, *studia doctrina & præceptis quidem constare, Potentiam autem natura ipsa valere & mentis viribus excitari, & quasi divino quodam spiritu instari.* Orat. I. pro Archia Poeta c. VII. nam experientia testis est, consummatissima ingenia nullis erudita ad Poesin adminiculis, stultitiæ quidem, non vero Poetæ notam mereri, quæ ideo Huartus caprea ingenia vocat, eò quod cæco impetu in varias idearum compositiones ruerent, quas tamen inter nulla intercederet connexio l. c. Unde auxiliatrices ut utraque, tum natura, tum doctrina invicem porrigant manus, sicuti ad excellentiam quandam velimus adspirare necesse est. Illa sit quæ promat, hæc quasi coqua, quæ apparatus a natura productum præparet, atque in usum hominum convertat: Et hoc ipsum demum Senecæ est *beate vivere & secundum naturam, si corporis dotes & apta nature conservabimus diligenter & impavide*, de vita beata c. VIII. Unde ex Platonis sententia: *Humanum ingenium cultura sit divinisimum, & hæc si desit, diabolicum*, quare inter causas etiam dotium Educationem sollicitè ponit test. Possév. c. X. A qua regula, quam multi abeant, in confesso est, quos vehementissime arguit Langius, cum naturæ bonitate freti luxui & pigritiæ se dedant, eo quod una hora tantum efficere sustineant, quantum vix integro die alii Supplem. Baieri Theol. Mor. p. 121. Qua tamen peccaminosa securitate non solum seipfos

&c

& alios spe sua excidere patiuntur, sed & aliis inferiores scientia & aptitudine discedunt atque sic impigro otio mentem geniumque corrumpunt. Quorum auribus tamen, ut Lipsii vox insonaret optandum, ad Alvaradum sic scribens: *Videsne arbores quasdam sine cultura crescere & foliis lignisque luxuriare, sed alius fructus vix adest, & umbram ac speciem modo præbent. At in cultis & humana manu factis, insitione etiam emendatis, vides usum multiplicem & fructificare, non solum obumbrare quæso te, imitare.* Cent. V. Epist. 42. qua de causa etiam Aurancio suo illustre hoc testimonium præbuerat: *Grata mihi ejus indoles, & cum indole studium.* l. c. p. 988. An vero tantum Moralibus Mediis h. c. doctrina, præceptis & industria, non insimul quoque Physicis & artificiis Medicis cultura facultatum animi sit suscipienda, id ambigua sane est quæstio; quam tamen feliciter decidisse sibi persuasit Posnerus in Disp. de memoriæ administrandis, in qua de comparanda per Medicinas vel alia Media inprimis memoria, consilium subministrat, cui tamen se opposuit M. Wernher in Disp. de Impedimentis cognitionis humanæ. Cui etiam eo magis meum calculum adjicio, quia anceps hujus medellæ eventus esse assolet, & ut fuco illinata facies ad tempus equidem formosa adparet, postmodum vero deformes relinquit rugas, sic artificio comparata memoria quidem aliquantum floret, postea vero marcescit, & nullam sæpe vivacitatem spirat. Adde, quod judicii vigor hac ratione imminuatur, ut nimis ideis obruta ejus acies tandem hebes reddatur, unde Hurrus recte judicat, eos, qui memoriæ præstarent, non posse præstare judicio c. XXI.

CONSECTARIA.

- I. **E** Anequam nos ad professionem quandam accingamus, probe probeque cognoscenda sunt dotes & inclinatio.

SCHOL. Qua ratione cujusvis indoles cognosci possit & debeat, supra demonstratum est; a quibus id fieri debeat, necesse est, hic explicari. Ubi id certe negotii non temere humeris scepra portare solitis cum Platone imponemus, qui putat, eminentissimum supra reliquos Magistratum instituire debere, ut ad eum ingenia examinanda, præsertim puerorum atque adolescentum adducantur, Lib. I. de republ. quod tamen suo tempore Nebucadnezar præstitit, seligendo ad discendas Chaldæorum literas pueros ingenio selectissimo præditos Dan. I. Sed quilibet ipse secum habitet, & non rit, quam sit ipsi vel curta vel dives naturæ suppellex. Quod ubi paulisper

ado.

adoleverit quisque, facilius fit, quoniam juventutis vanitates & præcon-
ceptas opiniones in dies exuit, atque ad intrimos animi sui verosque reces-
sus penetrare discit, quid valeant humeri quid ferre reculent &, quo prima-
rio & vere propendat. Unde inconsultum non est, tamdiu se ad aliquod
vitæ genus non deterrere, quamdiu non indolem nostram perspectam at-
que cognitam habuerimus. Sed quia tamen multi citra sui scrutinium teme-
re magis, quam consilio, & si consilio, tamen magis honore divitiis & simi-
libus illecebris illecti, quam Vocatione Naturali ducti, aliquod vitæ genus
amplectuntur, inclinatio sæpe quoque affectata est, a nutricibus cæterisque
inquinis instillata, Parentibus datum est, ut intimius in mentem liberorum
suorum inquirant atque ipsis prospiciant, ne citra genium aliquid discant.
Quo collimat aureum Petri Gregorii monitum: *Primam liberorum curam
esse debere indolis indaganda, ne quid discant, invita, quod ajunt, Minerva,
ut sciatur, num habeant naturalem, ad ea studia, quibus destinantur, propensio-
nem.* Lib. XV. c. I. de republ. Plurimi interea Parentes vitæ ineundæ con-
ditionem non ex liberorum inclinatione & innatis dotibus, sed ex suo cere-
bro suaque ipsorum inclinatione metiuntur; Unde, si Dominæ matri artes
liberales ob gloriolam vel commoditatem majorem quam ex ignobilibus
artificiis aucupandam arrideant, filius, renuente ipsius natura nihilomini-
nus ipsis consecratur. Qua occasione mihi lepida ex Barelajo historiola
consideranda venit, de muliere Hispanica eaque paupera nec vix centonibus
digna, cui cum tribus liberis precarium spiritum tristi mendicitate prodere
necesse erat: Hæc, cum aliquando incidisset in Gallorum cœtum, commotus
est unus ex his, ut mulieri promitteret, se velle suorum liberorum primo-
genito de victu & amictu prospicere, dummodo sibi serviat; At illa
respondit: *Ne DEUS hoc siverit, o mi homo, ut filium meum in tan-
tam humilitatem damnem, qui aut tu aut ego sciamus, in quæ fata sit geni-
tus filius, aut quam claris virtutibus patriæ sit subsidium paraturus: Sa-
tis illi sit, si ita fata tulerint, inedia potius extingvi c. VII. de Hisp. tra-
dole p. 225.* Quemadmodum autem laxior & mollior educatio, qua
Parentes liberis cæco quasi impetu & affectato sæpe in aliquod vitæ genus
amplectendum ruendi libertatem relinquunt, Scylla, sic coactio & præter
cognitionem dotium eorundem ad professionem temera propulsio Charyb-
dis est, æque salutis interitum filiis minitans. Quare Plato præcipit:
*Non tanquam coactos pueros disciplinis, sed quasi ludentes enutrias, ut et magis,
ad quod quisque natura sit aptus, possis agnoscere.* de Repl. Consulendi
quoque sunt Præceptores, idque eo magis, quia tam præsumuntur ex
pe-

experientia iudicium suum ita instruxisse, tum quotidiano cujuscunque intellectus suorum discipulorum examine didicisse, quæ ars, quæve facultas cuique excolendi sic suadenda. Unde supra provocatum est ad summos illos Juventutis moderatores, qui peculiari ratione ob eundem finem ingenia explorare non dedignati sunt. Et quis nescit, Democritum quoque cum Protagora fascem solvere iussisse, ne nesciret, qua capacitate quemque natura edidisset. Quod ipsam quoque Taprobani, ne inexploratum haberent, adduci non potuerunt, quanquam aliam viam cognoscendi ingrederentur. Diod. Sic. Lib. II. Bibl. Sed nec hi semper rem acu tangunt, & quandoque optima ingenia stupidis annumerant, sicubi forte non omnibus statim, quæ citra relationem indolis suæ ipsis proponunt, non pares esse videantur, cum certe singulorum indoles non uno eodemque hamo expiscari possit, nec quæ memoriosus statim tenaciter capit, a judicioso expectantur, ut prompte repetenda, sed trahit sua quemque voluptas & vis animi congenita, ad quæ DEUS vocat, non quo ex ignorantia intellectus virium forsân Præceptores sæpe tendunt. Unde si forte contingat, ut aliorum præceptorum curæ demandentur, qui ad ingenii vires suam doctrinam conformant, subito excinere, quo obrectus erar, ingenii splendor emicat. Et quemadmodum semine interdum ante steriles alijs viris junctæ concipiunt, sic illa ingenia fecundantur mutatione & sub alio alioque Doctore.

II. E *sive sit Pauper sive Dives, obligatus est, sua natura bona qualiacunque excolendi.*

SCHOL. Iniquam, ut plurimum experti sunt fortunam, in quorum sinum natura suas divitias profudit: Et heu! quam summa sæpe ingenia in casa straminea jacent! Unde apprime quaeritur: an & illa eximias suas dotes ad destinatum a DEO finem debeant conferre? Ubi quidem Regulæ Prudentiæ id non suadent, siquidem pauper ubique jacet, nec sine pecunia rerum gerendarum nervo ad magna adspirare facile licitum est. Athenæa quidem dantur quamplurima, sed sunt quasi mercaturæ, ubi quidem bonæ artes exponuntur, sed non nisi numerata pecunia venduntur. Unde si vel maxime terræ filii genii bonitate albæ, quos vocant, gallinæ filios longe superent, consultum tamen non est, absque debitis subsidijs quicquam tentare, cum ægre ad metam præfixam, egestate cursum inrecepente, pertingatur. Unde & Hulfemannus bene monet: *Horum omnium (Naturæ dotorum & sumtuum hoc seculo necessariorum) ante comparandi sunt calculi, ne postquam posuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes, qui vident, incipiant illudere & dicere: Quia hic homo cepit edificare*

D

ficare

ficare & non potuit onsummare, ex Luc. 14, 29. sq. in sua Methodo. Studii Theol. p. 211. Hoc tamen casu, quo aliorum quis beneficiis sublevatur manibus, omnino obligatus est suas sibi dotes a benigno Numine concessas excolendi, & eo ferventiori studio tractandi.

Et sic tandem DEus quoque pro sua immensa bonitate non solum dat velle, sed & perficere, ut quos iniqua fortunæ conditio in squalorem projectura sit, naturæ muneribus aliorumque elemolynis aucti, in splendorem magnarum dignitatum exsurgant. Nec nostris quoque temporibus desunt stipendia, pauperibus concedenda, quæ unice eo tendunt, ut ad studiorum culturam, ad quæ natus quisque sit, impendantur. Et hac ratione quoque patescit obligationis fundamentum, qua ditiores ejusmodi, pauperibus sumtus necessarios erogandi, tenentur. Cum autem e contra haud raro accidat, ut, quos fortuna bonis suis locupletavit, natura fere inanes reliquerit, quo parerna vestigia in honoribus & qualitatibus legere nequeant, non inutiliter hic disquiritur: num nihilominus ea studia, sublimiora tamen suis naturæ viribus excolere possint, per quæ tandem ad paria honorum fastigia promoveri liceat. Quæ quæstio, si ad lancem justitiæ expendatur, & ponderetur, Vocasse DEum unumquemque per suas qualescunque dotes & inclinationem ad proportionatum his dotibus officium, neganda omnino est. Et hac ratione, si nobiliores etiam ignobilis indoles ad vilia artificia ducat, iis ex Voluntate Vocantis DEi destinandi sunt, idque ideo quoque, quia naturam secuti, multo utiliores sese reipublicæ, quam quidem ejus ductum respuentes reddere possunt: At objicis; sic multum splendori alicujus familiæ derogat: Respondeo, licet etiam: Melius est, deroget famæ, quam quidem justitiæ; nec vere etiam derogat, nam si naturalia non sunt turpia, turpitudinis quoque nota illi adspargenda non est, qui naturam ad humile, honestum tamen vitæ genus Ducem sequitur, quorum exultationi, si ratio ejus habenda, optime consulitur, ut si propensio id non impediatur, ad statum militarem se accingant, ad quem judicio Buchneri ignobilis indoles etiam sufficit, dicentis: *Ad militiam non semper acris & acutissimis ingeniis opus est, sed mediocribus & hebetibus.* in not. ad Barclj, l. c. p. 33.

AXIOMA IV.

Quisque debet suas sibi inditas dotes in salutem societatis applicare.

SCHOL. Societas quippe, cum mutuo officiorum vinculo continetur, & si forte dirumpatur, maximum capiat detrimentum, non potest non DEus ob eandem causam indidisse cuique certas dotes, ut exultis iis membra sibi invicem necessitatis & commoditatis officia præstent. Hinc

Cicero

Cicero argumentatur: *Nos non tam nobis natos esse, sed Patriæ.* De Senect.

CONSECTARIUM.

E Inutilia, inhonesta ac ludicra vitæ genera non sunt amplectenda.

SCHOL. Magna equidem dementia multos cœpit, ut freti suis divitiis otio dotes corrumpant, atque inter mortua societatis membra referri velint; sed nec minori stultitiæ nota inurendi sunt illi, qui inutilibus studiis defudant, persuasi, se ex iis posse gloriam, honores &c. venari, cum tamen labor istiusmodi vanus sit, ac multa agendo tandem nihil egisse dicendum sit. Quorsum tamen tendunt non tantum illi, qui in Criticis nimis ac Theoreticis acquiescunt, sed &, qui solum scholæ, quod in proverbio est, non vero vitæ discunt. Hinc quo Vocationi DEI satisfiat, omnes animi ac corporis dotes intendendæ sunt, cum primis studia seculi colendo societatis commoditas querenda est. Unde si forte Eloquentia ab omnibus exosculetur, in amplexus ejus ruendum est, sicubi natura felices in hac disciplina spondeat profectus, nec naturalis Inclinatio remoretur. Cœterum, quanquam libere concedamus, posse quem aliorum jucunditatis gratia suæque utilitatis ergo ejusmodi studia tractare, quæ huc faciunt, ut qui in arte saltatoria &c. studium collocant, dummodo utiliori adhuc studio sese dedicerit, ludicris vero & inhonestis, quales sunt histriones præstigiatores *item chartarum lusoriarum artifices*, & id genus alia se totum velle mancipare studiis, id est, quod societati non tam proficuum, quam potius sæpe damnosum est, nec adeo Vocationis Divinæ Objectum constituit. Et meo judicio, quaravis Respublica ejusmodi homines toleret, consultius tamen esse autem, ab his mentem animumque averrere, nec pretiositatem suarum dotium tam leviter infumere. Quid enim quæso aliud est, dotium suarum munera in has artes profundere, quam aureo vomere velle terram scindere? Quare Pufendorfus etiam serio inculcat: Cuique eligendum est vitæ genus HONESTUM, Proficuum & suæ capacitati conveniens J.N. & G.p. 257.

AXIOMA V.

Quisque debet suas dotes in nominis divini gloriam convertere.

SCHOL. Laudat alias opus artificem, & munera quæque tacite invitant ad præconium datori exsolvendum: Quidni & DEO fatori naturæ ejusdemque dotium datori? Ipse est, qui eas plantavit & quamvis Apollo doctrinæ flumine rigaverit, nequiquam tamen ad expectatum fructum excrevisset, nisi benedictionis suæ rore ingenia imbuisset.

Quæ ergo ipsi non sunt occidendæ laudes? quæ pangenda carmina?

Est

Est certe non contemnenda felicitas naturæ, natum esse hominem ad duas res, nimirum ad intelligendum & agendum tanquam immortalis DEUS Cic. Lib. 2. defin. Sed ecce mantissam adhuc: Dotes puta, ex beneplacito DEi non eodem modo, sed varie inditas, quas admiraturus ac prædicatorus Plutarchi animus tandem in hæc verba erumpit: *Ἐνδοξίμων μὲν ἐν καὶ θεοφιλῆς, ἐὶ τῷ ταῦτα πάντα θεῶν τις ἀπέδωκεν.* de Educat. lib. Prædicent ii iustitiam DEI, quos natura forsan steriles stupidosque produxit, hi ipsius bonitatem, quos præ illis dignatus est, dotibus suis corpori ac animo communicatis, ad magna societatis emolumenta decernere ac vocare. Quibus partibus cum demum satisfieret, si adminiculo harum dotium vitia intellectus subegerint, ac voluntatis propensione ad bonos mores virtutemque colendam ferantur. Eo quippe modo DEus ad virtutem, quam quo ad officia vocat; Unde Morhofius arbitratur, virtutem necessario debere conjungi, cum disciplinis; hinc ad Græcorum *εὐφροσύνην* provocat, quæ suo sensu tum habitum ad disciplinas, quam virtutem secundum nutum DEi excolendam importaret l. c. p. 350. sq. Et quam non distitendum sit, post lapsum degenerasse hominum animos, ita, ut ad vitia magis, quam virtutes propendeant, quo Lipsii verba quoddammodo quadrant: *Ecce natura semina bona mentis nobis ingenuit, fomites & scintillulas, quæ in aliis magis minusve elucem, ut est animi temperies, sed tamen opinionum pravitare (Peccato originis.) hoc natura rectum depravarum est.* de Const. Lib. II. Diss. X. Sed doctrina inprimis cœlesti a Spiritu Sancto in verbo sua proposita, purgari ac quoddammodo emendari possunt, *ut intellectus animam habeat, quæ & recte iudicare, & voluntas, id quod bonum est, sumere & optare possit.* ut cum Arist. loquar l. 3. Nic. 5. Hæc itaque virtutum cultura gloria DEi exaltatur, laus perhibetur, gratiæ aguntur. Quare & nostri officii memores, non solum finem Dissertationi imponimus, sed & DEo nostro pro facultate eandem elucubrandi & in studio studiorum nostrorum hæctenus feliciter decurrendi, ad quod vocaverat, immortales persolvimus grates. Ipse ut a primordio vitæ suis nos naturæ muneribus dignatus est, sic in posterum gratiæ & Spiritus S. donis nos aliosque ulterius exornet, quo in Reipublicæ salutem & in sui Nominis gloriam convertere queamus.

 EPIMETRA.

- I. THEOLOGUS non est, qui non est PHILOSOPHUS.
- II. In Orationibus sacris argumenta sua ad Temperamenta Auditorum, non item ad præjudicia conformare, non ultima Prudentia Ecclesiastica pars est.
- III. Ex sana ratione etiam patet: Ex inferno non dari redemptionem.

S. D. G.

00 A 6280

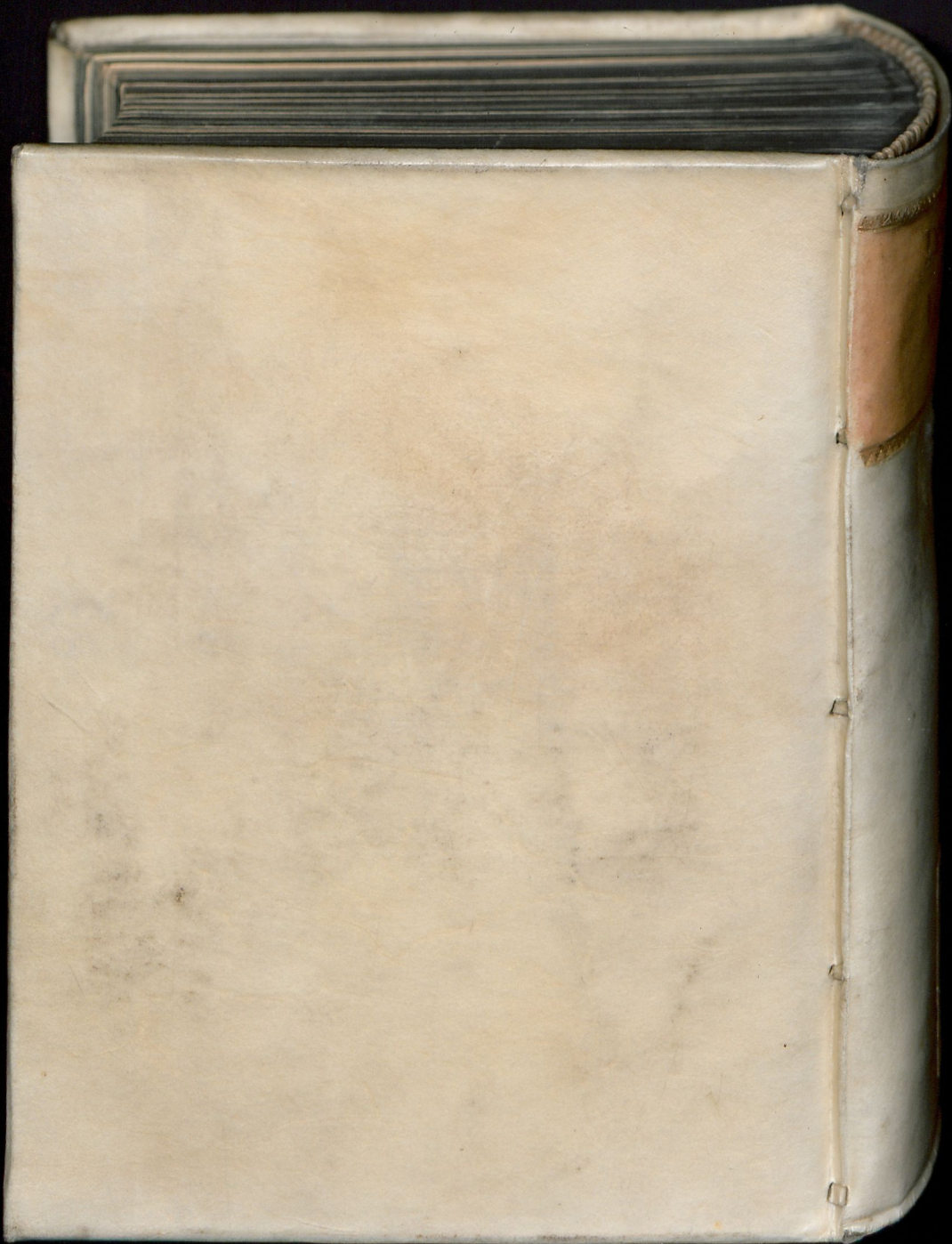
ULB Halle 3
002 828 09X

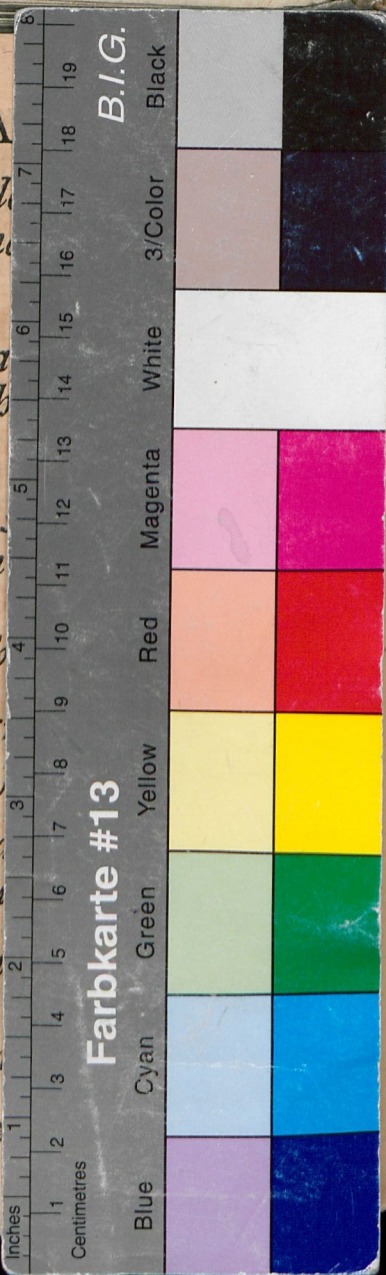
Sb.

qcho

7

Q. D. B. V.
DISSERTATIO PHILOSOPHICA
DE
VOCATIONE DIVINA
NATURALI,
QVAM
SENSU AMPLISSIMÆ FAC. PHI-
LOSOPH. IN ACADEMIA LIPSIENSI
PRÆSES
M. FRIDER. GOTTLIEB. *Sranz/*
SCHKEUDITZ. MISN.
DIE III. FEBRUARII MDCCXIV.
PLACIDÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI
SUBMITTIT,
RESPONDENTE
JOHANNE HENRICO FISCHERO,
GERA-VARISCO.
SS. THEOL. STUD. ET PHILOS. BACCALUR.

LIPSIÆ,
LITERIS ANDR. MARTINI SCHEDII.